

Disse retningslinjer har siden været retningslinjer for kinesisk udenrigspolitik. Der lægges op til en klar ideologisk og politisk linje i Kinas udenrigspolitik. Under Den Kolde Krig i 1960'erne var den kinesiske udenrigspolitik i høj grad styret af ideologisk-politiske motiver: Kina støttede nationer, som var kritiske over for storkæfenderne Sovjetunionen og USA. Det gav Kina meget få nære allierede, faktisk kun Nordkorea og Nordvietnam.

ØKONOMISK OG POLITISK GENOPRETNING 1962-65

Allerede i 1959 havde Mao givet afkald på posten som ministerpræsident for Den Kinesiske Folkerepublik til fordel for Liu Shaoqi. Da konsekvenserne af *Det Store Spring Fremad* for alvor blev tydelige i begyndelsen af 1960'erne, indledte Liu Shaoqi sammen med Deng Xiaoping og økonomen Chen Yun forsigtigt en afvikling af *Det Store Spring Fremad*. Mindre private jordlodder og private markeder blev genindført. En række korrupte kadre blev afsat og i nogle tilfælde hårdt straffet. Mao havde stadig indflydelse i KKP's politbureau, og han nedlagde veto imod, at folkekommunerne blev nedlagt, men de nye ledere fik dem gjort mindre, og de fik frataget nogle af deres funktioner. Til gengæld blev statens uhæmmede opkøb af korn fra folkekommunerne med henblik på eksport stoppet. De havde uddybet sultkatastrofen i flere områder. I byerne blev de store investeringer i sværindustri nedtrappet og mere forbrugsorienterede virksomheder tilgodeset.

Den nye økonomiske politik virkede. Omkring 1965 var industriproduktionen næsten fordoblet i forhold til 1957-niveauet, mens landbrugsproduktionen var 10% højere end i 1957. Den kinesiske økonomi var tilsyneladende igen kommet ind i en sund og stabil udvikling. De kinesiske ledere blev enige om at iværksætte en *Socialistiske Opdragelseskampagne*, som havde et dobbelt formål: dels at styrke den socialistiske klassebevidsthed, dels at bekæmpe den magtmisbrug og korruption, som havde bredt sig under *Det Store Spring Fremad*.

I denne periode blev Mao Zedongs indflydelse i Politbureauet tilsyneladende langsomt reduceret. Folk som Liu Shaoqi, Zhou Enlai, Deng Xiaoping og Chen Yun fik større indflydelse, og meget tyder på, at Mao i stigende grad følte sig isoleret. Hans stærkeste magtbase var Folkets Befrielseshær, hvis leder, forsvarsminister Lin Biao, som nævnt støttede Maos venstreradikale linje. Lin Biao tog i begyndelsen af 1960'erne et ret upåagtet initiativ: han udgav en bog med citater af "Formand Mao". Bogen havde 33 små kapitler med udvalgte Mao-citater om politiske, militære og kulturelle forhold. Denne "lille røde" bog blev trykt i 750 millioner eksemplarer og udleveret til samtlige soldater og ansatte i Folkets Befrielseshær, hvor den var tvungen daglig læsning for alle soldater og blev gjort til genstand for studiekredse. Den blev indledt med følgende opfordring: "*Studér formand Maos skrifter, følg hans lære og optræd i overensstemmelse med hans instrukser*".

I 1961 var der premiere på et skuespil af historikeren Wu Han. Det hed "*Hai Ru afsat fra sin post*", og det foregik under Song-dynastiet og handlede om en embedsmand ved hoffet, Hai Ru, som blev afsat af den onde kejser, fordi han havde besluttet, at nogle godsejere, som havde inddraget bøndernes jord, skulle levere jorden tilbage til deres retmæs-

sige ejere. Mao roste i første omgang stykket og opfordrede embedsmænd til at følge Hai Rus eksempel. Men efterhånden ændrede fortolkningen af det populære stykke sig: nu opfattede flere og flere det som en kritik af Maos afsættelse af Peng Dehuai i 1959, fordi Peng havde kritiseret *Det Store Spring Fremad*.

I november 1965 skrev en Shanghai-journalist en kritik af Wu Hans skuespil, som han opfattede som et angreb på Mao og som en underminering af marxismen. Artiklen blev, på Maos initiativ, hurtigt trykt i flere Beijing-aviser, og en voldsom kampagne mod Wu Han gik i gang. Wu Han blev fængslet i 1966 og døde her i 1969; han begik ifølge nogle kilder selvmord. Sagen er udtryk for, at Mao omkring 1965 havde besluttet sig for igen at gribe taktstokken i forhold til KKP og den fortsatte udvikling af det kinesiske samfund.

KULTURREVOLUTIONEN 1966-1976

I begyndelsen af 1960'erne overvejede Mao, hvorfor *Det Store Spring Fremad* var gået galt, og hvordan det kinesiske samfund hurtigst og mest ubesværet kunne finde en alternativ vej til det fuldbyrdede socialistiske samfund. Mao kom frem til tre konklusioner:

1. De sociale modsætninger, der prægede et kapitalistisk samfund, eksisterede i vid udstrækning fortsat efter den kommunistiske revolution. Der var stadig blandt underprivilegerede i Kina en utilfredshed, som Partiet /Mao kunne mobilisere, og som kunne være en socialt forandrende kraft.
2. I modsætning til klassisk marxistisk teori, hvor produktivkræfterne i samfundets *basis* er den afgørende samfundsforandrende faktor, mente Mao nu, at samfundets *overbygning* kunne og skulle ændres, før produktivkræfterne kunne forandres. (Det var reelt det, man havde forsøgt uden succes med *Det Store Spring Fremad*, men det reflekterede Mao ikke over!)
3. Et ømt punkt i denne sammenhæng var kadrernes – altså de ledende partimedlemmers – holdninger og handlinger i overgangsprocessen. Mao hævdede, at de var blevet en lidt for selvtilfreds overklasse, som tænkte mere på deres egne økonomiske interesser end på de massers velfærd, som det var deres revolutionære pligt at tage vare på. Derfor måtte en fornyelse af revolutionen tage udgangspunkt i en kritik af, ja klassekamp mod kadreterne.

Disse tanker kunne Mao have fremlagt for et bredt forum i KKP. Men det gjorde han tilsyneladende ikke på noget tidspunkt. I stedet drøftede han dem kun med sine nærmeste medarbejdere: forsvarminister Lin Biao, sin hustru Jiang Qing, sin sekretær Chen Boda og en gruppe omkring kommunistpartiets Shanghai-afdeling, der var kendt for at være meget yderliggående, og hvis centrale medlemmer senere indgik i den såkaldte *Firebende* sammen med Jiang Qing. De kinesiske ledere var derfor helt uforberedte på de vidtgående initiativer, som Mao i 1965-66 iværksatte.

In the field of industry, Daqing was the absolute model.

Everyone hold "Hong Bao Shu (red Mao's Works)" highly wherever they go and whatever field they are in.

In 28th July 1976, disastrous tragic Tangshan earthquake occurred, but providing disaster relief was not as important as "criticize Deng".

On 13th September 1972, Lin Biao was trying to defec and sneak out of the country. He became the target of criticism overnight.

DEN STORE PROLETARISKE KULTURREVOLUTION 1966-1976

Mao udnyttede nemlig Wu Han-affæren til igen at tage initiativet og magten i KKP's politbureau. Det gjorde han ved at igangsætte sit næste store projekt: *Den Store Proletariske Kulturrevolution* eller blot Kulturrevolutionen.

Maos mål med Kulturrevolutionen var formentlig tredobbelt: han ville igangsætte en ny klassekamp i det kinesiske samfund for at forcere overgangen til det virkeliggjorte kommunistiske samfund. Han ville for det andet holde liv i den aktive revolutionære ånd i Kina, så kommunismen ikke stivnede i en klassedelt bureaukratisk statskommunisme, som det efter Maos opfattelse var sket i Sovjetunionen. Et tredje mere personligt mål for Mao Zedong var på ny at få greb om magten i KKP og dermed i Kina og få skubbet sine rivaler, primært Liu shaoqi og Deng Xiaopeng, uden for indflydelse. Midlet var at appellere til de mest "blanke" i samfundet: de helt unge om at iværksætte en revolution "fra neden".

Da Maos gamle ven siden 1930'erne, den amerikanske journalist Edgar Snow, i 1965 besøgte Kina, bemærkede han, at der var sket en enorm vækst i kulten omkring Maos person, siden han sidst havde besøgt Kina i 1960. En interessant iagttagelse, eftersom

Mao jo i denne periode havde spillet en mere marginal rolle i KKP's politbureau, hvor de væsentlige beslutninger blev taget. Forklaringen ligger nok i, at forsvarsminister Lin Biao havde udnyttet sin magt over Folkets Befrielseshær til bevidst at opbygge denne kult ved udbredelsen af Maos "Lille Røde" og gennem opsætning af plakater med citater og billeder af Mao overalt i bybilledet. Enhver omtale af Mao indeholdt en række udtryk, der markerede hans høje status: fx *Formand* eller *Den Store Rorgænger*.

I juli 1966 foretog Mao Zedong et mediestunt, som i høj grad styrkede kulten omkring ham. Den 73-årige formand svømmede nemlig over Yangze floden ved Wuhan, hvor oprøret mod kejserdømmet i 1911 var begyndt. Svømmeturen blev intenst dækket af kinesiske medier, og billeder af den svømmende og tilsyneladende stadig livskraftige Mao nåede ud til selv de fjerneste landsbyer i Kina.

Hermed var scenen sat for Maos følgende initiativer: den 5. august 1966 offentliggjorde han selv en storskriftplakat med titlen "*Bombardér Hovedkvarteret*". Titlen var dækkende for indholdet, og dem den var rettet imod, nemlig KKP's centralkomité, opfattede signalet og skyndte sig et par dage efter at vedtage en beslutning om mål og midler i Den Store Proletariske Kulturrevolution.

Umiddelbart efter blev både Liu Shaoqi og Deng Xiaoping fjernet fra KKP's Politbureau, de blev stemplet som "*spydspidser for den fejlagtige linje*". Lin Biao rykkede frem som Maos viceformand og efterfølger, mens Jiang Quing kom ind i Politbureauet. Liu Shaoqi og hans hustru blev fængslet, og den sukkersyge Liu blev nægtet behandling og døde i 1969. Deng Xiaoping blev offentligt ydmyget af rødgardister og arbejdede i nogle år på en fabrik. Hans søn blev smidt ud af vinduet fra 2. sal i en bygning, og han blev lam resten af sit liv.

DE RØDE GARDER

Herfra var der ingen vej tilbage. Sideløbende med Maos initiativer var der nemlig – tilsyneladende spontant – blevet dannet "Røde Garder" blandt elever og studerende på stort set alle kinesiske gymnasier og universiteter. Disse rødgardister fik til opgave at "forsvare Mao og hans tænkning mod alle fjender". De var klædt i en uniform, der mindede om den, som soldaterne i Folkets Befrielseshær bar, og de havde et rødt armbind på, og alle rødgardister gik desuden med et eksemplar af Maos "Lille Røde" bog.

Rødgardisterne var meget aggressive og angreb alle, som kunne mistænkes for at være modstandere af eller blot skeptiske over for maoismen. Deres mål var at udslette "de fire gamle", dvs. *gamle ideer, gammel kultur, gamle skikke og gamle vaner*. Først blev skoleledere og lærere angrebet og måtte øve selvkritik, men efterhånden udvidedes de unges aktioner til at omfatte alle, der på en eller anden måde kunne opfattes som afvigere over for den rette lære – Maos.

En typisk rødgardist-aktion foregik på den måde, at de unge havde hørt om en embedsmand, et partimedlem eller en middelklassefamilie, som angiveligt ikke skulle være politisk pålidelig. Vedkommende fik derefter besøg af en rødgardist gruppe, og den pågældende person eller familie blev hånet og udsat for ydmygende forhør, ofte efterfulgt af voldelige overgreb. Der er mange eksempler på, at ofrene blev banket ihjel. Samtidig

blev alt indbo i huset omhyggeligt gennemgået og alle genstande, der kunne opfattes som udslag af borgerlig dekadence eller blot traditionel kinesisk kultur, blev beslaglagt og derefter ødelagt

Al undervisning på universiteter og gymnasier blev suspenderet i et år, og mange steder varede det længere, før normal undervisning kom i gang igen. De unge blev i stedet opfordret til at tage del i rødgardisternes kampagner. Folkets Befrielseshær sørgede for, at unge havde gratis togtransport, forplejning og indkvartering. Millionvis af rødgardister tog til Beijing for at deltage i gigantiske møder i efteråret 1966 på Tian'anmen-pladsen, hvor Mao selv eller Lin Biao viste sig for den ekstatiske forsamling af unge, som råbte "*Formand Mao, du skal leve i 1000 år*" eller sang "*Mao Zedong er den røde sol, som stiger op i Østen*".

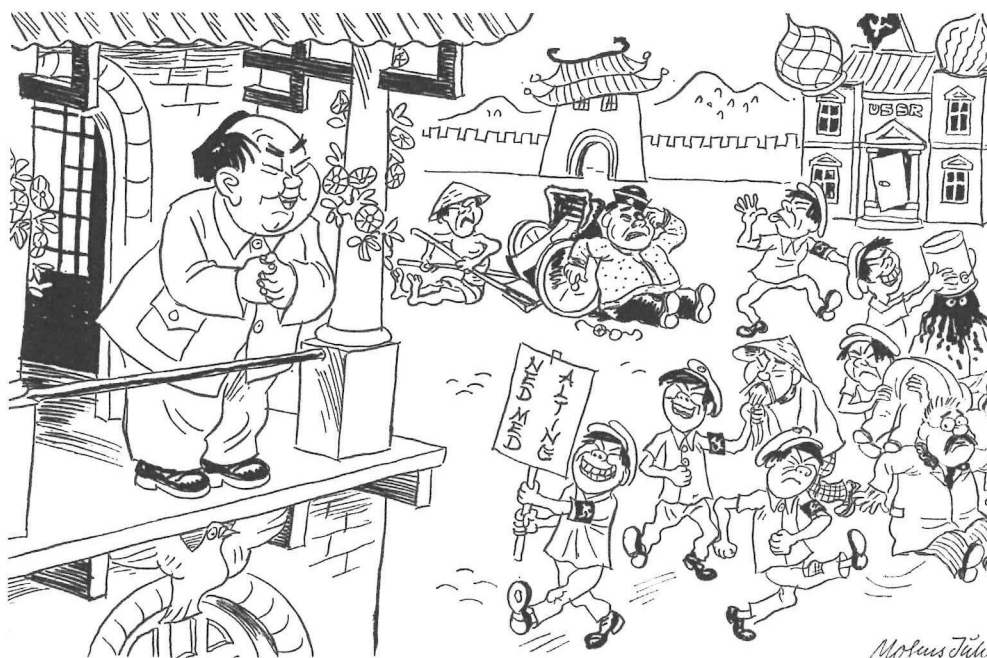

1974

Begeistrede skolepiger 1974 – i fuld uniform og klar til at forsvare Mao og Kulturrevolutionen.

Kulturelt var "*Kulturrevolutionen*" faktisk en katastrofe for Kina. Mange historiske monumenter og religiøse helligdomme blev vandaliseret af rødgardister. Man har opgjort, at 4922 af Beijings 6843 "*steder af historisk eller kulturel interesse*" blev alvorligt skadet, hvis ikke ligefrem nedbrændt eller jævnet med jorden under Kulturrevolutionen. Den eneste grund til, at *Den Forbudte By* i Beijing blev reddet, var, at Zhou Enlai på forhånd var blevet advaret om, at grupper af rødgardister planlagde at ødelægge den, og han sørgede for, at soldater fra Folkets Befrielseshær forhindrede de unge i at gå amok på området.

Efterhånden kom der splid imellem de mange rødgardistgrupper. Det var de unge privilegerede, dvs. børn af kadrer, arbejdere eller soldater, som havde domineret de oprindelige røde garder. Men der begyndte også at blive dannet endnu mere yderligtgående *rebelgrupper*, som i højere grad var præget af unge med en "dårlig" politisk baggrund, dvs. børn af tidligere "kapitalister" eller "Guomindang-tilhængere", der havde dårlige muligheder i det kinesiske uddannelsessystem. I mange tilfælde kom det til voldelige sammenstød mellem de to typer af rødgardister, og da grupperne ofte havde våben, udartede disse episoder sig ofte til direkte væbnede opgør.

MOGENS JUEL, 1966

"De unge kinesiske rødgardisters bølleoptyger viser sig at være organiseret fra toppen" – Det kalder jeg vel nok en veldisciplineret garde"

Det blev sværere og sværere for gruppen omkring Mao at kontrollere rødgardisterne. Derfor lancerede den i 1967 en ny kampagne: "Op i bjergene og ned til landsbyerne", som gik ud på, at rødgardisterne skulle yde solidarisk manuelt arbejde for bønderne i landsbyerne. Ca. 12 millioner unge blev mellem 1967 og 1972 tvunget til at forlade deres familie og hjemby for at tage ud på landet. Da forskellen i levestandard mellem land og by i Kina dengang – som i dag – var meget stor, blev det en utroligt barsk oplevelse for de unge. De unge rødgardisters glødende idealisme blev her hurtigt slidt ned af sult og voldsom hjemve. De fleste måtte blive på landet i 7-12 år, og de blev ikke blot udnyttet arbejdsmæssigt – mange af pigerne også seksuelt –, men da de vendte tilbage til deres byer, var de i slutningen af tyverne, og de havde dermed forspildt muligheden for at få færdiggjort deres uddannelse. Man taler om Kinas tabte generation.